

Конституційне право; муніципальне право

УДК 342.734

Бусакевич Антон Вячеславович

асистент

Криворізький факультет

Національного університету «Одеська юридична академія»

Бусакевич Антон Вячеславович

ассистент

Криворожский факультет

Национального университета «Одесская юридическая академия»

Busakevych Anton

Assistant

Kryvyi Rih Faculty of the

National University «Odessa Law Academy»

Стець Олег Миколайович

кандидат юридичних наук, доцент

Криворізький факультет

Національного університету «Одеська юридична академія»

Стец Олег Николаевич

кандидат юридических наук

Криворожский факультет

Национального университета «Одесская юридическая академия»

Stets Oleg

PhD in Law, Associate Professor

Kryvyi Rih Faculty of the

National University «Odessa Law Academy»

**КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЛЮДИНИ НА ПРАЦЮ: ПРОБЛЕМНІ
АСПЕКТИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ
КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО ЧЕЛОВЕКА НА ТРУД:
ПРОБЛЕМНЫЕ АСПЕКТЫ ТРУДОУСТРОЙСТВА МОЛОДЕЖИ
CONSTITUTIONAL RIGHT TO HUMAN WORK: PROBLEMATIC
ASPECTS OF YOUTH EMPLOYMENT**

Анотація. Стаття присвячена розгляду правової природи права на працю як одного з найважливіших прав людини. Аналізується законодавче визначення та реалізація права молоді на перше робоче місце в Україні. Аналіз молодіжного сегменту ринку праці в Україні досить невтішний: випускникам закладів вищої освіти важко знайти своє перше робоче місце без досвіду роботи, що призводить до того, що майже половина молодих спеціалістів не працюють за фахом. Більше того, аналіз чинного трудового законодавства та законодавства, яке регулює правове становище молоді в Україні, дозволяє зробити висновок про те, що на сьогодні в країні відсутня єдина система нормативно-правових актів, що не дозволяє забезпечити ефективну зайнятість молоді. Кількість прийнятих в останні роки програм, указів, постанов, окремих законів з питань молодіжної політики не впливає суттєво на правове становище молоді. Як наслідок, відсутній механізм реалізації цілого ряду трудових норм, особливо в сфері працевлаштування молоді.

На думку авторів, доцільним є впровадження нововведень, які покликані допомогти подолати ряд наявних проблем в сфері працевлаштування молоді, а саме створення дієвої політики підтримки молоді в пошуку першого робочого місця з боку держави та забезпечення взаємозв'язку між закладами вищої освіти та безпосередньо роботодавцями. З метою забезпечення ефективної зайнятості молоді необхідно сформулювати пакет законів і підзаконних актів, що дозволяють

забезпечити підготовку робітничих кадрів та фахівців відповідно до потреб в робочій силі, їх гарантоване працевлаштування, збереження першого робочого місця на строк не менше двох років, створення сприятливих умов для самозайнятості в вигляді підприємництва, творчості, надання послуг.

Авторами звертається увага, що на сьогодні в Україні досі не врегульовано питання творчої працевлаштованості дітей, яка останнім часом є все більш затребуваною. В статті також проаналізовано прогалини законодавства з питання піднятого в темі роботи, зокрема запропоновано внесення змін до окремих статей Кодексу Законів про працю України; запропоновано пропозиції вдосконалення законодавчої бази України щодо поліпшення ситуації з першим робочим місцем.

Ключові слова: *працевлаштування молоді, перше робоче місце, право на працю, конституційне право.*

Анотація. *Стаття посвящена рассмотрению правовой природы права на труд как одного из важнейших прав человека. Анализируется законодательное определение и реализация права молодежи на первое рабочее место в Украине. Анализ молодежного сегмента рынка труда в Украине достаточно неутешительный: выпускникам высших учебных заведений трудно найти свое первое рабочее место без опыта работы, что приводит к тому, что почти половина молодых специалистов не работают по специальности. Более того, анализ действующего трудового законодательства и законодательства, регулирующего правовое положение молодежи в Украине, позволяет сделать вывод о том, что сегодня в стране отсутствует единая система нормативно-правовых актов, что не позволяет обеспечить эффективную занятость молодежи. Количество принятых в последние годы программ, указов, постановлений по вопросам молодежной политики не влияет существенно*

на правовое положение молодежи. Как следствие, отсутствует механизм реализации целого ряда трудовых норм, особенно в сфере трудоустройства молодежи.

По мнению авторов статьи, целесообразно внедрение нововведений, которые призваны помочь преодолеть ряд существующих проблем в сфере трудоустройства молодежи, а именно создание действенной политики поддержки молодежи в поиске первого рабочего места со стороны государства и обеспечения взаимосвязи между вузами и непосредственно работодателями. С целью обеспечения эффективной занятости молодежи необходимо сформировать пакет законов и подзаконных актов, позволяющих обеспечить подготовку рабочих кадров и специалистов в соответствии с потребностями в рабочей силе, их гарантированное трудоустройство, сохранение первого рабочего места на срок не менее двух лет, создание благоприятных условий для самозанятости в виде предпринимательства, творчества, оказания услуг.

Авторами обращается внимание, что на сегодня в Украине до сих пор не урегулирован вопрос творческой трудоустроенности детей, которая в последнее время является все более востребованной. В статье также проанализированы пробелы законодательства по вопросу поднятому в теме работы, в частности предложено внесение изменений в отдельные статьи Кодекса Законов о труде Украины; предложено совершенствование законодательной базы Украины по улучшению ситуации с первым рабочим местом в Украине.

Ключевые слова: *трудоустройство молодежи, первое рабочее место, право на труд, конституционное право.*

Summary. *The article is devoted to the legal nature of the right to work as one of the most important human rights. The legislative definition and realization of the right of youth to the first job in Ukraine is analyzed. The*

analysis of the youth segment of the labor market in Ukraine is quite disappointing: it is difficult for graduates of higher education institutions to find their first job without work experience, which leads to the fact that almost half of young professionals do not work in their specialty. Moreover, the analysis of the current labor legislation and the legislation regulating the legal status of youth in Ukraine allows us to conclude that today the country does not have a single system of regulations that does not allow for effective youth employment. The number of programs, decrees, resolutions, and separate laws on youth policy adopted in recent years does not significantly affect the legal status of young people. As a result, there is no mechanism for implementing a number of labor standards, especially in the field of youth employment.

According to the authors, it is advisable to introduce innovations designed to help overcome a number of existing problems in the field of youth employment, namely the creation of an effective policy to support young people in finding their first job by the state and ensuring communication between higher education institutions and employers. In order to ensure effective employment of young people it is necessary to form a package of laws and regulations that provide training for workers and professionals in accordance with the needs of the workforce, their guaranteed employment, maintaining the first job for at least two years, creating favorable conditions for self-employment. in the form of entrepreneurship, creativity, provision of services.

The authors draw attention to the fact that today in Ukraine the issue of creative employment of children, which has recently become more and more popular, has not been settled. The article also analyzes the gaps in the legislation on the issue raised in the topic of work, in particular, proposed amendments to certain articles of the Labor Code of Ukraine; proposed proposals to improve the legal framework of Ukraine to improve the situation with the first job in Ukraine.

Key words: *youth employment, first job, right to work, constitutional law.*

Постановка проблеми. Право на працю - одне з найважливіших конституційних прав людини. Реалізація цього права зумовлює можливість реалізації ряду інших соціально-трудоваї прав: право на відпочинок, на справедливу оплату праці, на безпечні умови праці та інше.

Протягом всього періоду розвитку законодавства про працю в Україні законодавець передбачав норми, що закріплюють право на працю для молодих спеціалістів, виокремлюючи їх у зв'язку з незахищеністю даного виду працівників.

Працевлаштування молоді вважається однією з найгостріших соціально-економічних проблем. Все це пов'язано з тим, що ринок праці та ринок освітніх послуг, також як і товарний ринок, розвивається за законами попиту і пропозиції. Тому важливо контролювати баланс цих ринків для успішного розвитку економіки України і суспільства в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемними питаннями працевлаштування української молоді та пошуками їх подолання займалися такі вчені як Л.В. Леонтєва, Ю.В. Богоявленська [9, с. 44], О.М. Шевченко, О.Б. Талько [15, с. 66], Н.Є. Скрипник, О.П. Кальченко, А.О. Тельна [14], тощо.

Загалом, головна увага вчених була прикута до питань пов'язаних із виокремленням головних проблем під час пошуку випускниками закладів вищої освіти свого першого робочого місця; формуванням пропозицій щодо покращення державної політики в сфері працевлаштування молоді. Також деякі науковці розкривали соціально-психологічний аспект працевлаштування молодих людей [15, с.66], в той час як самі проблеми ринку праці, а саме правового регулювання молодіжної політики держави щодо працевлаштування молодих спеціалістів й досі залишались поза увагою вітчизняних вчених.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є поглиблення теоретичних основ дослідження молодіжного сегменту

ринку праці в Україні, а також вдосконалення нормативної бази України щодо питання піднятого в темі роботи.

Для досягнення викладеної мети дослідження у статті ставляться такі завдання:

- дослідити поняття та сутність визначення перше робоче місце;
- проаналізувати сучасний стан молодіжного сегменту ринку праці в Україні;
- описати актуальні проблеми працевлаштування молодих спеціалістів;
- окреслити способи отримання першого робочого місця та причини безробіття серед молоді;
- запропонувати вдосконалення нормативної бази України в питанні працевлаштування молодих спеціалістів.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні на ринку праці молодь є однією з основних груп ризику. Вперше виходячи на ринок праці, практично не маючи досвіду роботи і необхідних професійних навичок, молоді люди стикаються з серйозними труднощами при спробі працевлаштування, які багаторазово зростають в разі пошуку роботи, яка відповідає рівню спеціалізації і кваліфікації випускника закладу вищої освіти. Тому, стикання з трудовою реальністю, часто призводить до переорієнтації або деградації трудових цінностей, що прямо веде до виникнення безробіття, яке негативно впливає на соціально-психологічний розвиток молодих людей і часто призводить до зникнення погляду на працю як засіб особистої самореалізації, тим самим порушуючи процес адаптації [11]. Це ще більше актуалізується в умовах нестабільності, коли протягом досить короткого періоду одні професії стають незатребуваними, а інші виявляються на піку попиту, а існуюча в Україні система освіти не в змозі оперативно реагувати на всі мінливі запити ринку праці, не

випускаючи або, навпаки, випускаючи в надмірній кількості молодих фахівців різного профілю.

Кожний громадянин країни має право на працю, що закріплено в статті 43 Конституції України. Вкрай актуальним це питання є для молодих людей, які щойно закінчили навчання та виходять на ринок праці. Молоді працездатного віку, яка вперше виходить на ринок праці держава гарантує право на перше робоче місце [9, с. 45]. Згідно Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», перше робоче місце – це місце роботи молодих громадян після закінчення будь - якого навчального закладу або припинення навчання в ньому, завершення професійної підготовки і перепідготовки, а також після звільнення зі строкової військової служби або альтернативної (невійськової) служби [2]. Отже, перше робоче місце передбачає можливість молодих громадян, які припинили навчання, та не мають досвіду роботи, отримати робоче місце.

Тут варто зазначити, що становище молодих спеціалістів залежить, від двох гравців ринку праці: по-перше, від держави, яка створює умови для реалізації молоддю своїх здібностей до праці, а по-друге - від роботодавців, які повинні реалізувати встановлені державою правила, але тут варто не обтяжувати бізнес зайвими гарантіями і зобов'язаннями. У зв'язку з цим в нашій державі тривають процеси, які негативно впливають на стан молодих людей, на що постійно звертають увагу профспілки [13].

На сьогодні в Україні склалась практика, відповідно до якої молоді, яка не має необхідного трудового досвіду, вкрай важко знайти перше робоче місце. За останній рік цей процес ускладнюється і тим, що бізнес завмер через карантинні обмеження. Тут постає ще одна проблема - дотримання прав молодих спеціалістів в самому процесі праці, оскільки старий механізм вирішення проблем молоді, в тому числі в сфері трудових відносин, зруйнований, а новий не створений.

Це призводить до того, що молодь витісняється в сферу неформальної або частково формальної зайнятості. Порушується їх право на гарантоване надання першого робочого місця, сприятливі умови праці, на заробітну плату в залежності від трудового вкладу [14]. Рівень доходів молоді помітно поступається відповідним показникам працездатного населення старших вікових груп і осіб пенсійного віку, що негативно впливає на стандарти життя молодих людей.

В результаті цього, спеціалісти, які виходять на ринок праці після закінчення навчання в закладі вищої освіти постають перед вибором неофіційного працевлаштування або тривалого іспитового строку, під час якого часто порушується роботодавцями трудове законодавство. Як результат цей процес негативно позначається як на молодих працівниках, так і на показниках економіки в цілому, адже бюджети всіх рівнів недоотримують відрахувань, в тому числі і страхових внесків до Пенсійного фонду, а питання дефіциту цих внесків в Україні вже не перший рік є вкрай актуальним.

Аналіз чинного трудового законодавства та законодавства, що регулює правове становище молоді в Україні, дозволяє зробити висновок про те, що відсутня єдина система нормативно-правових актів, що дозволяє забезпечити ефективну зайнятість молоді. Кількість прийнятих в останні роки програм, указів, постанов, окремих законів з питань молодіжної політики не впливає на якість правового становища молоді. Відсутній механізм реалізації цілого ряду норм, особливо в сфері трудових відносин.

Тут варто також окреслити способи отримання першого робочого місця: 1) отримане власними силами, шляхом пошуку відповідної роботи, за допомогою проходження різних співбесід, без державної допомоги; 2) отримане за допомогою держави. Останній спосіб, в свою чергу, передбачає: а) встановлення органами місцевого самоврядування для

підприємств, установ і організацій квоти робочих місць для працевлаштування молоді; б) надання роботодавцю дотації, зменшення податкового навантаження, або інших привілеїв для забезпечення молоді першим робочим місцем [7].

Відповідно до статті 5 Закону України «Про зайнятість населення» держава забезпечує надання додаткових гарантій щодо працевлаштування працездатним громадянам у працездатному віці, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних конкурувати на ринку праці [3] (наприклад, молодь, яка закінчила або припинила навчання у закладах освіти, звільнилася зі строкової військової або альтернативної (невійськової) служби і якій надається перше робоче місце, дітям (сиротам), які залишилися без піклування батьків).

15 квітня 2015 року Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову № 216, якою передбачено, що випускники, які уклали угоду з вищим навчальним закладом після зарахування на навчання, не повинні більше відпрацювати за місцем призначення не менше трьох років, крім осіб, що навчаються за спеціальностями медичного профілю, що так само вплинуло на формування ринку праці для молоді.

Аналіз молодіжного сегменту ринку праці в Україні є невтішним. Так, у 2017 році безробітних віком до 24 років було понад 15%, у 2018 р. – вже 17,9%, тоді як середній рівень безробіття для усіх вікових категорій вдвічі нижчий, за даними Державної служби статистики [12]. У 2019 році серед тих, хто шукав роботу більше року, безробітних до 34 років налічувалось близько 40% [4]. Як бачимо, молодь - найбільш вразлива категорія на ринку праці і без належної державної політики ця ситуація не може бути вирішена [8]. Можливість працевлаштування після закінчення навчання зменшується, навіть якщо взяти до уваги той факт, що кількість абітурієнтів до ЗВО щороку також зменшується. Тут варто також наголосити на тому, що у зв'язку з відсутністю державної політики в

цьому питанні більшість молодих людей йде працювати не за фахом. Офіційних статистичних даних про кількість людей працюючих не за спеціальністю в Україні немає, а от експерти зазначають про 44% випускників закладів вищої освіти, які жодного дня не працювали за фахом [5].

Не реалізація права на перше робоче місце призводить до декваліфікації молодих спеціалістів, зниження або втрати їх професійних умінь. За дослідженням Міжнародної організації праці, період працевлаштування молоді на постійну роботу триває близько двох років. Якщо випускники вищих чи середніх навчальних закладів не працевлаштовуються протягом перших 6 місяців, то вони ризикують втрачати згодом до 10% свого заробітку та будуть відчувати негативні наслідки відкладеного працевлаштування на постійну роботу упродовж десяти років. Дані аспекти також негативно впливають на відтік молодих спеціалістів за кордон, що в перспективі призводить до погіршення економічних показників країни в цілому [10].

Мають негативний вплив і певні законодавчі неточності. Наприклад, не відповідають норми законодавства про працю законодавству про соціальне становлення молоді. Так, згідно зі ст. 1 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» молодь, молоді громадяни - це громадяни України віком від 14 до 35 років [2]. У той же час Кодекс Законів про працю України як молодих робітників і молодих фахівців розглядає осіб у віці від 15 до 28 років [1].

У нормативно-правових актах, що регулюють працю молоді, застосовуються поняття: «молодий робітник» і «молодий спеціаліст». Поняття ж «молодий працівник» відсутнє, незважаючи на те, що в науковій літературі за прикладом зарубіжних авторів воно все частіше застосовується.

Досі залишається неврегульованим в Україні питання творчої працевлаштованості дітей, яка останнім часом є досить актуально. Виникнення трудового статусу безпосередньо пов'язано з укладенням трудового договору. Законодавство України не допускає укладення трудового договору з особами до 14 років. У той же час, такі особи часто залучаються до творчої діяльності без оплати або за умовну оплату, тобто творчі здібності дітей постійно експлуатуються, що слід розцінювати як порушення трудового законодавства та законодавства про охорону дитинства. Необхідно передбачити можливість укладення трудових договорів у творчих галузях з особами, які не досягли 14 років, з обов'язкового дозволу батьків, або осіб які їх замінюють, використовуючи позитивну законодавчу практику США, Канади, інших держав, а також міжнародні трудові стандарти.

На підставі оброблених даних можна виділені наступні причини безробіття молоді:

1. Недолік інформації про потреби сучасного ринку праці, про затребувані професії.
2. Недостатня професійна орієнтація.
3. Професія, отримана випускником, часто в нових мінливих умовах виявляється не затребуваною на ринку праці.
4. Невідповідність підвищених претензій молоді відносно високої заробітної плати і гідних умов праці можливостям роботодавців.

Перші три причини безпосередньо пов'язані з відсутністю в Україні державної політики в галузі стратегічного планування затребуваності тих чи інших професій та спеціальностей на наступні 5-7 років. В свою чергу, провідні країни Європи вже тривалий час застосовують таке планування, що також дозволяє закладам освіти швидше реагувати на зміни ринку праці та вносити зміни до освітніх програм, а також відкривати нові спеціальності.

Висуненні вище причини спонукають до формулювання пропозицій щодо усунення проблем працевлаштування молоді в Україні. На наш погляд, доцільним є впровадження наступних заходів та нововведень, які покликані допомогти подолати ряд наявних проблем. По-перше, будь-які зміни в країні, що стосуються соціальної сфери, в першу чергу, залежать від того, яку політику проводить держава в цьому напрямку і наскільки ефективно законодавче регулювання з її боку. Тому політика підтримки молоді в пошуку першого робочого місця з боку держави є не лише необхідним елементом, але і обов'язковим. Тут державною повинні бути створені умови для залучення роботодавцями молодих спеціалістів, в тому числі шляхом зменшення податкового навантаження, а також створення державної політики планування найбільш затребуваних спеціальностей на наступні 5 років. Вважаємо, що як результат більша кількість випускників освітніх закладів в таких умовах працюватиме за фахом, а роботодавці виходити з «тіні» та офіційно оформлюватимуть молодих спеціалістів.

По-друге, важливою постає проблема відсутності елемента, що забезпечує взаємозв'язок між ЗВО та безпосередньо роботодавцем. Тобто необхідним є створення умов, за яких роботодавці та бізнес в цілому, матиме можливість впливати на формування освітніх програм та бути долученим до підготовки майбутніх спеціалістів.

Наступним важливим завданням, яке необхідно вирішити, є наявність невідповідності між кількістю випускників та обсягом пропозицій ринку. Ця проблема може бути вирішена лише на загальнодержавному рівні шляхом регулювання державою зайнятості населення на етапі вступної компанії.

В умовах економічної нестабільності, зростання легального і прихованого безробіття, скорочення чисельності населення і падіння рівня народжуваності в Україні неприпустимо переводити всі відносини в сфері підготовки молодих працівників в русло цивільно-правових договорів,

тому що суб'єкти таких відносин не рівні. Соціальна держава зобов'язана забезпечити певний мінімум соціальних прав людини за рахунок державного бюджету чи інших засобів. В цьому випадку необхідно враховувати також соціальну сутність освіти в суспільстві, тому що саме висококваліфіковані громадяни здатні забезпечити прогрес самого суспільства.

З метою забезпечення ефективної зайнятості молоді необхідно сформуванати пакет законів і підзаконних актів, що дозволяють забезпечити підготовку робітничих кадрів та фахівців відповідно до потреб в робочій силі [15, с. 68], їх гарантоване працевлаштування, збереження першого робочого місця на строк не менше двох років, створення сприятливих умов для самозайнятості в вигляді підприємництва, творчості, надання послуг.

З метою забезпечення гарантії на перше робоче місце статтю 42 Кодексу Законів про працю бажано доповнити положенням про право на перевагу в залишенні на роботі молодих працівників, які отримали перше робоче місце, при рівних умовах продуктивності праці і кваліфікації як однієї з найбільш незахищених категорій громадян України поряд з іншими категоріями.

Висновки. Отже, підсумовуючи, зазначимо, що нами проаналізовано законодавчу базу в Україні з питань працевлаштування молодих спеціалістів в Україні та встановлено основні способи отримання першого робочого місця в Україні, охарактеризовані основні причини безробіття молоді та запропоновані зміни до окремих законодавчих актів України. Тут варто також зазначити, що окремі проблеми можна вирішити на локальному рівні, не чекаючи законодавчого врегулювання, тобто через систему соціально-партнерських угод і колективних договорів, передбачивши в них конкретні зобов'язання по створенню робочих місць, гарантованого надання першого робочого місця, соціальну та матеріальну підтримку, інформаційному і правовому обслуговуванні і т.д.

Література

1. Кодекс Законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII (Редакція станом на 31.12.2020) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 03.02.2021)
2. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 05.02.1993 № 2998-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text> (дата звернення 18.01.2021)
3. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 року URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> (дата звернення 22.01.2021)
4. Офіційний сайт Держаної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 29.01.2021)
5. Офіційний сайт Державної служба зайнятості. URL: <http://www.dcz.gov.ua/>. (дата звернення 07.02.2021)
6. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. Працевлаштування молоді на перше робоче місце. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_37963 (дата звернення 23.01.2021)
7. Офіційний сайт Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації. Працевлаштування молоді на перше робоче місце. URL: <https://uon.cg.gov.ua/index.php?id=29307&tp=0> (дата звернення 10.02.2021)
8. Економічна активність населення України у 2017-2020 роках. Статистичний збірник. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 11.02.2021)
9. Богоявленська Ю.В. Адміністративно-правові механізми управління зайнятістю молоді в Україні в умовах фінансової кризи // Економіка та держава. 2012. №3. С.44-54

10. Звіт про результати аналізу формування, розміщення і виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою. URL: http://www.acrada.gov.ua/doccatalog/document/16746176/ZVIT_20150811_No_1_5.pdf (дата звернення 08.02.2021)
11. Перехід на ринок праці молоді України: результати міжнародного дослідження «School-to-work transition surveys» в Україні у 2013 та 2015 роках. URL: http://www.idss.org.ua/monografii/2016_Zvit_rynok_pratsi.pdf (дата звернення 11.02.2021)
12. Рівень безробіття в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/labour/unemploy/> (дата звернення 03.02.2021)
13. Скрипник Н.Є. Працевлаштування молоді як проблема соціально-економічного розвитку України. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/200.pdf> (дата звернення 15.02.2021)
14. Тельна А.О. Проблеми працевлаштування молоді в Україні. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8474/1/Тельна%20А.О.%20ПРОБЛЕМИ%20ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ%20МОЛОДІ%20В%20УКРАЇНІ.pdf> (дата звернення 17.02.2021)
15. Шевченко О.М., Талько О.Б. Працевлаштування української молоді. Соціально-психологічний аспект // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Юридичні науки. Житомир: ЖДТУ, 2018. № 1 (53). С. 66-70.

References

1. Kodeks Zakoniv pro pracju Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 10.12.1971 # 322-VIII (Redakcija stanom na 31.12.2020) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (data zvernennja 03.02.2021)

2. Pro spryjannja socialjnomu stanovlennju ta rozvytku molodi v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 05.02.1993 # 2998-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text> (data zvernennja 18.01.2021)
3. Pro zajnjatistj naselennja: Zakon Ukrainy vid 05.07.2012 roku URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> (data zvernennja 22.01.2021)
4. Oficijnyj sajt Derzhanoji sluzhby statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennja: 29.01.2021).
5. Oficijnyj sajt Derzhavnoji sluzhba zajnjatosti. URL: <http://www.dcz.gov.ua/>. (data zvernennja 07.02.2021)
6. Oficijnyj sajt Ministerstva justyciji Ukrainy. Pracevlashtuvannja molodi na pershe roboche misce. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_37963 (data zvernennja 23.01.2021)
7. Oficijnyj sajt Upravlinnja osvity i nauky Chernighivskoj oblasti derzhavnoji administraciji. Pracevlashtuvannja molodi na pershe roboche misce. URL: <https://uon.cg.gov.ua/index.php?id=29307&tp=0> (data zvernennja 10.02.2021)
8. Ekonomichna aktyvnistj naselennja Ukrainy u 2017-2020 rokakh. Statystychnyj zbirnyk. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennja 11.02.2021)
9. Boghojavlensjka Ju.V. Administratyvno-pravovi mekhanizmy upravlinnja zajnjatistju molodi v Ukraini v umovakh finansovoji kryzy // Ekonomika ta derzhava. 2012. #3. S.44-54
10. Zvit pro rezultaty analizu formuvannja, rozmishhennja i vykonannja derzhavnogho zamovlennja na pidgotovku fakhivciv z vyshhoju osvitoju. URL: http://www.acrada.gov.ua/doccatalog/document/16746176/ZVIT_20150811_No_1_5.pdf (data zvernennja 08.02.2021)
11. Perekhid na rynek praci molodi Ukrainy: rezultaty mizhnarodnogho doslidzhennja «School-to-work transition surveys» v Ukraini u 2013 ta

- 2015 rokakh. URL:
http://www.idss.org.ua/monografii/2016_Zvit_rynok_pratsi.pdf (data
zvernennja 11.02.2021)
12. Rivenj bezrobittja v Ukraini. URL:
<https://index.minfin.com.ua/labour/unemploy/> (data zvernennja
03.02.2021)
13. Skrypnyk N.Je. Pracevlashtuvannja molodi jak problema socialjno-ekonomichnogho rozvytku Ukrainy. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/200.pdf> (data zvernennja 15.02.2021)
14. Teljna A.O. Problemy pracevlashtuvannja molodi v Ukraini. URL:
<http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8474/1/Teljna%20A.O.%20PROBLEMY%20PRACEVLASHTUVANNJa%20MOLODI%20V%20UKRAJiNI.pdf> (data zvernennja 17.02.2021)
15. Shevchenko O.M., Taljko O.B. Pracevlashtuvannja ukrajinsjkoji molodi. Socialjno-psykhologhichnyj aspekt // Visnyk Zhytomyrsjkogho derzhavnogho tekhnologhichnogho universytetu. Serija: Jurydychni nauky. Zhytomyr: ZhDTU, 2018. # 1 (53). S. 66-70.